

Ситник Н.І.

канд. біол. наук, доцент

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського», м. Київ

Кольцова Є.М.

студентка факультету менеджменту та маркетингу

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського», м. Київ

ЛОГІСТИКА В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Стаття присвячена дослідженню ролі логістики в системі формування конкурентоспроможності підприємств (далі – СФКП). В науковій літературі СФКП розглядається як інструмент визначення напрямку діяльності організації через формування її цілей, завдань і функцій, хоча, з іншого боку, проектування СФКП потребує детального і цільового аналізу зовнішнього середовища. Встановлено, що спеціалізована інфраструктура являю собою окремий компонент СФКП і представлена двома підсистемами: виробничою та соціальною. Через аналіз структурних компонентів зовнішнього оточення СФКП показано, що забезпечення конкурентоспроможності реалізується через ланки логістичних ланцюгів. Реалізація СФКП через використання логістичних підсистем спрямована на посилення логістичної складової в забезпеченні конкурентоспроможності підприємства. Охарактеризована логістична концепція як система управління потоковими процесами за оптимізації входів логістики, з подальшою їх раціоналізацією та перетворенням.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства, побудова СФКП, логістичний підхід.

Аннотация. Статья посвящена исследованию роли логистики в системе формирования конкурентоспособности предприятий (далее - СФКП). В научной литературе СФКП рассматривается как инструмент определения направления деятельности организации через формирование ее целей, задач и функций, хотя, с другой стороны, проектирование СФКП требует детального и целевого анализа внешней среды. Определена необходимость выделения системы из среды и

формирования ее внешнего окружения. Установлено, что специализированная инфраструктура выделена как отдельный компонент СФКП и представлена двумя подсистемами: производственной и социальной. Через анализ структурных компонентов внешнего окружения СФКП показано, что обеспечение конкурентоспособности реализуется через звенья логистических цепей. Реализация СФКП, используя логистические подсистемы, призвана усилить логистическую составляющую в обеспечении конкурентоспособности предприятия. Охарактеризована логистическая концепция как система управления потоковыми процессами оптимизации входов логистики, с последующей их рационализацией и преобразованиям.

Ключевые слова: конкурентоспособность предприятия, построение СФКП, логистический подход.

Annotation. The article investigates the role of logistics in the system of competitive enterprises (hereinafter – the SCE). In the scientific literature the SCE is seen as a specific tool for determining the direction of organization activity through the formation of its objectives, tasks and functions, while, on the other hand, SCE design requires detailed analysis of the environment. The necessity to separate the system from the external environment is shown/ The specific infrastructure allocated as a certain component of the SCE includes two subsystems: industrial and social. Through the analysis of the structural components of the external environment the SCE is shown to provide competitiveness which could be realized through links of logistics chains. Implementation of the SCE on the basis of logistic subsystems enhances logistical component in competitiveness ensuring. The logistical concept as a management system for optimization of flow processes inputs of logistics, with their further rationalization and transformation is proposed.

Keywords: competitiveness of the enterprise, construction of the SCE, logistics approach.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Проблеми забезпечення успішного розвитку підприємств були і залишаються в центрі уваги науковців-економістів. В сучасних умовах глобалізаційних процесів, розвитку технологічного прогресу, сучасних інформаційних, інноваційних та інвестиційних факторів стимулювання економічного зростання поширюються можливості формування системи конкурентоспроможності підприємств. Сьогодні, в умовах

швидких змін, недостатньо виробляти продукцію чи надавати послуги найкращої якості. Організація повинна бути «чуттєвою» до змін, швидко реагувати та реорганізовуватися. Логістика – важливий фактор при досягненні «гнучкості» організації і, як наслідок, отриманні конкурентних переваг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наразі все більше уваги приділяється вивченню саме логістичного аспекту формування конкурентоспроможності підприємств. Засади логістичної концепції висвітлено у працях Макарова Є.І., Курносова В.Б., Дуглас М.Ламберта, Джеймс Р.Стока, Ю.Я. Єленевої, Р.А. Фатхутдінова. Варто зазначити, що дослідження застосування логістичного підходу в СФКП потребує більш детального вивчення вітчизняними авторами для адаптації до сучасних реалій економіки України.

Формування цілей статті. Метою статті є визначення ролі логістики в проектуванні та реалізації СФКП. Поставлена мета обумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- дослідити існуючу структуру проектування СФКП;
- проаналізувати окремі її складові;
- визначити елементи СФКП, які беруть участь у здійсненні логістичної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Постійне посилення конкуренції на товарних ринках диктує необхідність застосування нових прийомів і методів конкурентної боротьби. Логістика надає широкий арсенал ще не освоєних інструментів для досягнення високого рівня конкурентоспроможності підприємства [1, с.65]. У зв'язку з цим необхідна побудова такої системи формування конкурентоспроможності підприємства (СФКП), яка відповідала б сучасним реаліям конкурентного ринку і базувалася б на принципах логістичного підходу.

В системному підході до забезпечення конкурентоспроможності підприємства основна увага приділяється визначенню цілей, завдань і функцій системи забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Тому при побудові СФКП за базу вважається структурування системи, яке включає в себе керуючу,

керовану, що забезпечує, цільову і підсистему наукового супроводу. Цільова підсистема являє собою сукупність соціально-економічних відносин з приводу досягнення цілей організації, в той час, як підсистема наукового супроводу призначена для забезпечення інших підсистем методами і прийомами. До компонентів зовнішнього середовища відносяться постачальники, споживачі, маркетингові посередники, контактні аудиторії, регіональна інфраструктура і фактори макросередовища [3, с.165].

Проектування СФКП слід починати з виділення системи із середовища і формування її зовнішнього оточення. Зовнішнє середовище розділене на три рівні:

- макросередовище;
- мезосередовище (спеціалізована інфраструктура і внутрішньогалузеве конкурентне середовище);
- мікросередовище (постачальники, споживачі, посередники, конкуренти та ін.).

Спеціалізована інфраструктура виділена як самостійний компонент мезосередовища з огляду на її високу значимість при формуванні вузькоспеціалізованих конкурентних переваг галузевих підприємств. Вона включає спеціалізовану нормативно-методичне та ресурсне забезпечення. З позиції об'єктного структурування дана підсистема представлена:

- Виробничою інфраструктурою: науково-технічні, інжинірингові та технологічні посередники, що обслуговують підприємства галузі;
- Соціальною інфраструктурою: спеціальні освітні установи і організації системи підвищення кваліфікації.

Внутрішньогалузеве конкурентне середовище багато в чому формує потенціал конкурентоспроможності фірм, характеризує взаємодію між підприємствами галузі: інтенсивність конкуренції, спеціалізацію і ступінь інтеграції, сегментування ринку, наявність стратегічних груп конкурентів. Крім того, внутрішньогалузеве мікросередовище визначається ємністю і темпами зростання галузевого ринку.

Важливим моментом в теорії конкурентоспроможності підприємства є те, що конкурентні переваги формуються на основі внутрішніх і зовнішніх чинників всіх рівнів: мікро-, мезо - і макросередовища в залежності від масштабності товарного ринку [3, с.78]. Саме цей аспект процесу забезпечення конкурентоспроможності підприємства дозволяє реалізувати в повному обсязі переваги логістичного підходу, які проявляються найбільш яскраво при формуванні ефективних логістичних зв'язків з компонентами зовнішнього середовища, які беруть участь в організації потокових процесів.

Аналіз структурних компонентів зовнішнього оточення СФКП показав, що багато з них представляють собою ланки логістичних ланцюгів, з яких формуються логістичні канали, а потім і логістичні системи. Отже, логістика відіграє велику роль у формуванні конкурентоспроможності підприємства. Перерахуємо логістичні компоненти зовнішнього оточення СФКП:

- Мікросередовище:
- Постачальники матеріальних і пов'язаних з ними інформаційних ресурсів;
- Споживачі;
- Логістичні посередники;
- Конкуренти;
- Мезосередовище:
- Спеціалізована інфраструктура: науково-технічні, інжинірингові та технологічні посередники[4, с.123].

Вхід СФКП – представлений матеріальними і пов'язаними з ними інформаційними потоками, що надходять в систему на переробку в її процесорі з метою вироблення готової продукції. Вихід СФКП – матеріальні потоки (а також пов'язані з ними інформаційні потоки) в формі готової продукції і послуг підприємства, в тому числі послуг логістичного сервісу.

Внутрішня структура СФКП на верхньому рівні деталізації представлена керованою, керуючою, логістичною підсистемами і підсистемою маркетингу [2, с.358].

Побудова керованої підсистеми виконана на основі життєвого циклу продукції і включає наступні функціональні блоки:

- наукові дослідження і розробки,
- технічну підготовку виробництва,
- матеріально-технічне забезпечення,
- виробництво та збут,
- сервіс та утилізацію.

Керуюча підсистема складається з підсистеми наукового супроводу, функціональної, цільової, організаційно-структурної та інформаційно-технологічної підсистем.

Підсистема маркетингу розглядається як центральна, покликана забезпечити єдину цільову спрямованість функціонування всіх інших підсистем - орієнтацію на кінцевого споживача. Робота маркетингової служби орієнтована на гнучке пристосування всієї господарської діяльності підприємства до змін економічної ситуації, врахування вимог споживачів і поєднує в собі комплексні роботи економічного, планує, техніко-виробничого, збутового і дослідницького характеру.

Включення в СФКП логістичної підсистеми покликане посилити логістичну компоненту в забезпеченні конкурентоспроможності підприємства. Вона являє собою сукупність взаємодіючих підрозділів фірми, що забезпечують рух економічних потоків відповідно до логістичних цілей фірми.

Логістична підсистема розглядається як центральна підсистема СФКП, оскільки логістика з функції управління підприємством поступово перетворюється в концепцію управління. Логістична концепція ґрунтується на управлінні потоковими процесами і складається в оптимізації і раціоналізації економічних потоків підприємства (Рис.1).

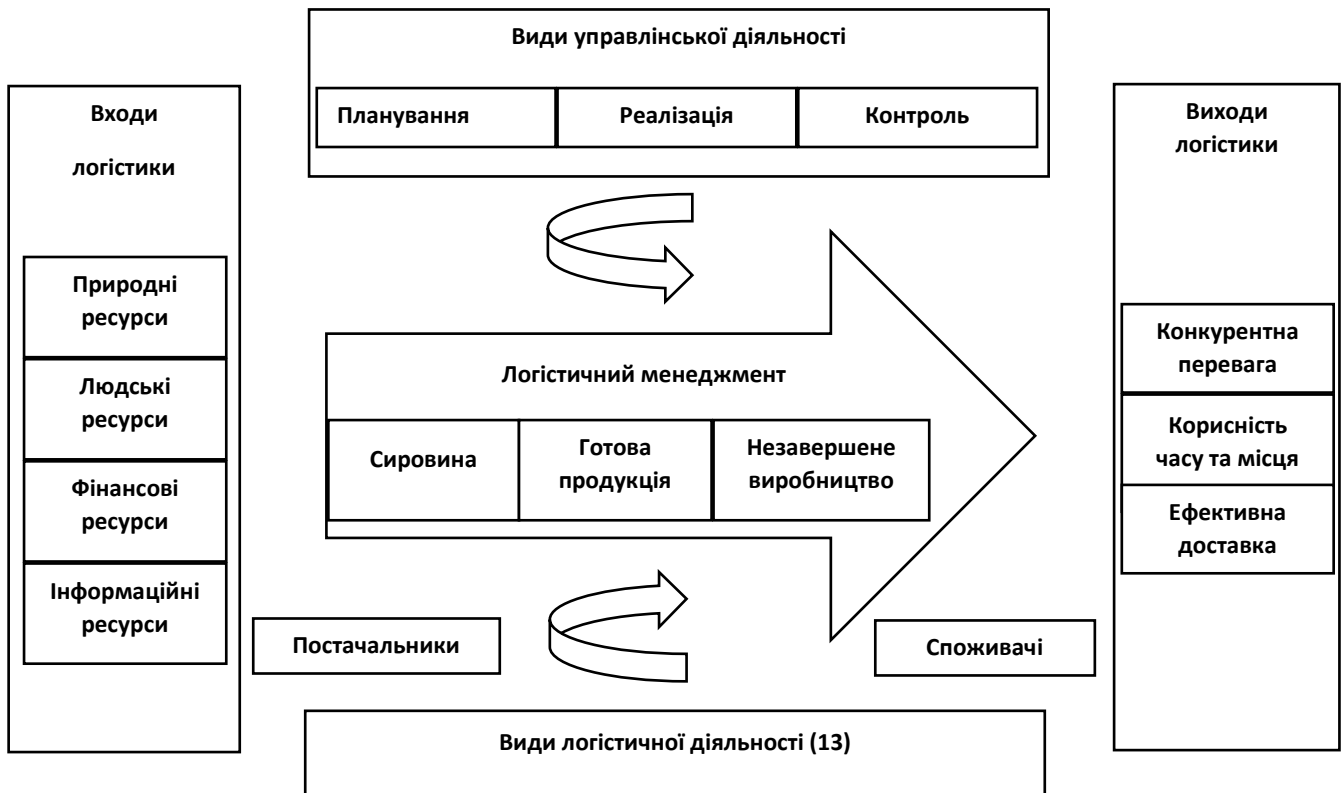

Рис. 1. Компоненти логістичної концепції [2]

Управління підприємством на основі логістичної концепції передбачає пряму або непряму участь всіх підрозділів і служб. Це і зумовлює центральний всеосяжний характер логістичної підсистеми СФКП, надає єдину цільову спрямованість функціонування інших компонентів даної системи - постійний пошук нових можливостей раціональної організації економічних потоків підприємства [5].

З точки зору функціонального структурування, логістична підсистема складається із трьох компонентів: закупівельна, виробнича і розподільна підсистеми. Об'єктне структурування дозволяє виділити наступні компоненти: служби матеріально-технічного забезпечення і збуту продукції, НДДКР, виробничі і логістичні підрозділи, транспортне та складське господарства. Саме ці підрозділи безпосередньо займаються виконанням логістичних функцій фірми.

Висновки. Як засвідчує практика, підприємства, які використовують принципи логістичного управління, забезпечують високу конкурентоздатність своєї продукції і послуг за рахунок оптимізації витрат, пов'язаних з виробництвом

і реалізацією товарів, прискорення оборотності обігового капіталу, найбільш повного задоволення споживачів у якісних товарах та сервісі.

СФКП базується на аналізі зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства. Резюмуючи, можна відзначити високу значимість логістичної компоненти у системи формування конкурентоспроможності підприємства. Кожний елемент її структури певним чином перетинається з логістичною складовою. Саме тому, логістична діяльність в СФКП повинна бути не тільки підтримуючим фактором її забезпечення, але й основним утворюючим її елементом.

Подальші дослідження мають стосуватися визначення особливостей реалізації СФКП в умовах змінного середовища і сучасних реалій.

Література

1. Макаров Є.І. Логістична підтримка будівельного комплексу регіону: механізм формування / Є.І. Макаров, В.Б. Курносів - Москва: 2005. - 232 с.
2. Дуглас М.Ламберт. Стратегічне управління логістикою / Дуглас М.Ламберт, Джеймс Р.Сток. - М.:Інфра-М,2005. – 797с.
3. Єленєва Ю.Я. Забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств / Ю.Я. Єленєва - М.: «Янус-К», 2001. - 296 с
4. Фатхутдінов Р.А. Конкурентоспроможність: економіка, стратегія, управління / Р.А. Фатхутдінов - М.: ІНФРА-М, 2000. - 312 с.
5. Гудзь П.В. Аналіз зарубіжного досвіду застосування системного управління логістичною діяльністю / П.В. Гудзь, Т.І. Остапенко // Бізнес- інформ. – №4. – 2011. – С.139-142.

References

1. Makarov E.I. Logistichna pidtrimka budivelnogo kompleksu regionu: mehanizm formuvannya / E.I. Makarov, V.B. Kurnosov - Moscow, 2005. - 232 p.
2. M.Lambert Douglas. Stratehichne upravlinnya lohistykoju / M.Lambert Douglas, James R.Stok - Moscow: Infra-M, 2005. - 797s.

3. Yelnyeva U.Y. Zabezpechennya konkurentospromojnosti promislovih pidpriemstv / U.Y. Yelnyeva - M .: "Janus-K", 2001. - 296 p
4. Fatkhutdinov R.A. Konkurentospromojnist: ekonomika, strategija, upravlinnya / R.A. Fatkhutdinov - M .: Infra-M, 2000. - 312 p.
5. Gudz P.V. Analiz zarubijnogo dosvidu zastosuvannya sistemnogo upravlinnya logistichnoyu diyalnistyu / P.V. Gudz, T.I. Ostapenko // inform of Business. - №4. - 2011. - S.139-142.